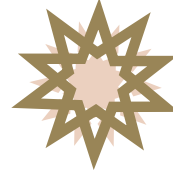

Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Yıldız Social Sciences Institute Journal

Web sayfası bilgisi: <https://ysbed.yildiz.edu.tr>
DOI: 10.14744/ysbed.2023.00038

Kitap İncelemesi / Book Review

Arz ve talebi birlikte say
Count supply and demand together

Salih AKSOY*^{id}

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Doktora Programı, İstanbul, Türkiye
Yıldız Technical University, Institute of Social Sciences, Doctoral Programme in Business Management, İstanbul, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale Hakkında

Geliş tarihi: 15 Mayıs 2023
Revizyon tarihi: 26 Ocak 2024
Kabul tarihi: 29 Ocak 2024

Anahtar kelimeler:

Jean-Baptiste Say, Politik
Ekonomi İlmihali, Yönetim,
Üretim Faktörleri, Girişimcilik.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 15 May 2023
Revised: 26 January 2024
Accepted: 29 January 2024

Key words:

Jean-Baptiste Say, Treatise on
Political Economy, Management,
Production Factors, Entrepreneurship.

ÖZ

Yaşadığı dönem boyunca birçok eser vermiş olan Jean-Baptiste Say, asıl ününü 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabıyla kazanmıştır. Bu eserin yazıldığı dönemin analizine bakıldığında ekonomik, mali ve yönetsel alanlarla derin ilişkiler kurulabilir. Bu sebeptendir ki kitap çeşitli dillere çevrilmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu yazında kitabın daha çok yönetim düşüncesine etkisi incelenmiş, Say'ın üretim faktörlerinin pratikte etkisini artıracak görüşleri, yönetsel perspektifte ele alınmıştır.

Atıf için yazım şekli: Aksoy S. Arz ve talebi birlikte say. Yıldız Sos Bil Ens Der 2023;7:2:131–135.

ABSTRACT

Jean-Baptiste Say produced many works during his lifetime. His most important work was the Treatise on Political Economy. Looking at the analysis of the period in which this work was written, deep relations can be established with economic, financial and administrative fields. For this reason, the book has been translated into various languages and has become widespread. In this article, the effect of the book on management thought has been examined and Say's views that will increase the effect of production factors in practice have been examined from a managerial perspective.

Cite this article as: Aksoy S. Count supply and demand together. Yıldız Sos Bil Ens Der 2023;7:2:131–135.

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail adres: aksoysalih@gmail.com

Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE, İşletme Yönetimi Doktora Programında Prof. Dr. Esin Can tarafından yürütülen "Yönetim Alanında Yönlendirilmiş Okumalar" dersi kapsamında hazırlanmıştır.

Published by Yıldız Technical University, İstanbul, Türkiye

This is an open access article under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

*“Her arz kendi talebini yaratır.”
Jean-Baptiste Say*

GİRİŞ

Politik ekonominin öncü isimlerinden olan Jean-Baptiste Say'ın akıllara kazınan ve sloganlaşan bu sözü, onun en önemli eseri ve bu çalışmanın konusu olan 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabında geçmektedir. Yazının başlığı da Say'ın arz ve talep ile ilgili olan bu cümlesine atıfta bulunmaktadır. Say bu kitapta “Sermaye nedir?, Zenginlik nedir?, Mülkiye nedir?” sorularını okura yönlendirmiş ve bu soruların cevaplarını da yine kitabında anlatmaya çalışmıştır. Bu çalışmada Say'ın Politik Ekonomi İlmihali kitabının eleştirisi, onun hayatı, düşünceleri, yaşadığı dönem, etkilendiği ve etkilediği düşünürleri de kapsayacak şekilde; işletme yönetimi bakış açısıyla incelenecektir.

Çalışma boyunca hem ilgili kitaptan hem de Jean-Baptiste Say ile alakalı yazılmış diğer makale ve kitaplardan yararlanılacaktır. Bu makale ve kitaplar, kronolojik bir sırayla taranıp konuyla ilişkilendirilecektir. Analiz ve Değerlendirme kısmında daha çok yazar, yaşadığı dönem ve düşünceleri objektif olarak yansıtılacakken, Tartışma ve Sonuç bölümünde kitap tüm boyutları ile değerlendirilecektir.

ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

Yönetim düşüncesi, asırlar içerisinde hem teorik hem pratik olarak oluşan ve gelişen bir süreci ifade etmektedir. İnsanlar bir arada yaşamaya başladıktan itibaren belirli kurallar, yükümlülükler ve yaptırımlar çerçevesinde bulunmuşlardır. Evvelce bu anlayış daha ziyade toplum ve sosyal hayatın yönetimi ile şekillense de, zaman içerisinde ekonomik yönetim anlayışı ortaya çıkmıştır.

Jean-Baptiste Say de bu dönüşüm içerisinde hem ekonomik hem de politik yönetimle ilgili olarak ortaya çıkan yazar ve düşünürlerden bir tanesi olmuştur. Jean-Baptiste Say, 18. yüzyılda Fransa'nın Lyon kentinde doğmuştur. Bu dönemde Lyon, Fransa için sanayi anlamında en önemli merkezlerden biri haline gelmiştir. 1789'da gerçekleşen devrim de Say'ın ilgi alanlarını şekillendirmiş ve ona büyük toplumsal dönüşümleri doğrudan gözlemleme imkânı vermiştir. Varlıklı bir aileden gelen Say, iyi bir eğitim almıştır. Bu süreçte Platon, Jean-Jacques Rousseau, John Locke ve David Hume gibi isimleri okumuş ve onların görüşlerinden etkilenmiştir (Özgül, 1987). Sadece doğduğu yerle sınırlı kalmayan Say, farklı ülkelerde de eğitim görmüştür.

Say, birçok yazar ve düşünürü derinlemesine inceledikten sonra Fransa'ya dönerek, bu çalışmanın da ana konusu olan 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabını yayınlamıştır. Eser, başta Bonapart ve Napolyon tarafından kendi politikalarına uymaması sebebiyle eleştirilmiştir. Ancak bu iki isim, Say'ın kaleminin gücünden de etkilenerek onu yanlarına çekmek istemişlerdir. Say, bu teklifi reddetmiştir. Eser, büyük bir yankı uyandırmıştır. Bu kitaba yönelik 'ekonominin açık ve

anlaşılır olarak anlatıldığı eşsiz bir eser' şeklinde eleştiriler getirilmiştir. Say, hem Sanayi Devrimi'ni hem de Fransız Devrimi'ni detaylıca incelemiş, gelişmeleri yakından takip etmiştir. Bir dönem pamuk fabrikasında görev alan Say, üretim süreçlerini yakından incelemiş; akabinde yeni açılan bir fabrikanın teknisyen, mimari ve mühendis düzeylerinde başarıyla görev almıştır (Özgül, 1987). Oluşan politik ve ekonomik ortam, Say'ın ekonomi yönetimi ile alakalı görüşlerini pekiştirmiş ve girişimci sınıfını ortaya çıkarmıştır.

Bu kitabın yazıldığı dönem, kitap için hem tehditleri hem de fırsatları bir araya getirmiştir. Öncelikle kitap içerisinde anlatılan konular, dönemin iktidar sahipleri tarafından benimsenmemiştir. Hatta bu sebeptendir ki 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabının 2. baskısı, çeşitli engellemeler sebebiyle planlanan zamandan sonraları gerçekleşmiştir. Ancak değişen politik iklim, Say'ın söylediği ve savunduğu görüşlerin ortaya çıkmasını desteklemiş ve Say, bu alanda büyük bir ün kazanmıştır. Ancak dönemin koşullarının politik anlamda hayli karışık olduğu, ekonomik anlamda ise arayış içerisinde olduğunu söylemek doğaldır.

Jean-Baptiste Say'ın hayatı, doğduğu yer ve zamanın politik ve ekonomik durumuna kısaca değinildikten sonra, 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabının biraz daha üstünde durulması gerekmektedir. Say, bu araştırmanın konusu olan 'Politik Ekonomi İlmihali' kitabında temel anlamda 3 soru üzerinde yoğunlaşmış ve görüşlerini bu 3 konu üzerinden iletmiştir; Sermaye nedir?, Zenginlik nedir? ve Mülkiyet nedir?.

Say esas itibarıyla bu üç kavramı birbiriyle ilişkilendirmiştir. Asıl vurguladığı değer noktasına giderken, lazım olan etmenlerden bahsetmiştir. Sermayeyi sadece sahip olunan parasal varlık olarak değil, para yerine takas yoluyla da kullanılabilir her türlü mal ve geçmişten gelen bilgi ve tecrübe olarak değerlendirmiştir (Say, 1803). Kısaca beceri ve yeteneği de sermaye olarak görmüş, bu yönüyle bazı klasik iktisatçılardan (Örneğin A. Smith) ayrılırken günümüz işletmelerindeki en önemli gerekliliklerden biri olarak görülen “know-how”ın önemine değinmiştir (McConnell, 1949). Say, mülkiyetin zenginliği oluşturduğu görüşünü savunmuştur (Say, 1803.) Bu noktada etkilendiği liberal görüşün izleri vardır. Say, zenginliğin tanımını 'sahip olduğumuz değerler' olarak tanımlamış, topraklar ve sermayelerin devredilebilecek bir mülkiyet, yeteneklerin ise devredilemeyecek bir mülkiyet olduğunu öne sürmüştür (Say, 1803). Bu üç noktada bir işletmenin sahip olduğu değerleri kavramlaştırmış ve etkilerini açıklamıştır.

Kitap, başından itibaren yazara sorulan bir soru ve yazarın bu soruya yönelttiği cevap şeklinde ilerlemiştir. Kitabın dili, yazım şekline paralel olarak karşılıklı konuşma biçiminde, diyalog tarzında kurulmuş olsa da, kullanılan kavramlar ve üslup bakımından son derece akademik bir dil benimsenmiştir. Öyle ki Say, temel anlatımlardan sonra konuları örneklerle desteklemiştir. Bu örnekler, yazarın kullandığı akademik kavramları açıklamada önemli bir

yer tutmuştur. Bu açıdan bakıldığında yazarın üslubu hem akademik kitle için anlamlı hem de bu alanda çalışmayan insanların anlayabileceği bir düzeyde kalmıştır. Düz yazı şeklinde giden kitapta herhangi bir grafik veya tablo kullanılmamış, ancak yazarın vurguladığı noktalar itibari ile anlatım etkili olmuştur. Kitap, anlatım bakımından, dil ve üslup yönünden etkili ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır. Bu durum, kitabın güçlü yönünü sunarken, belirli bir ideoloji doğrultusunda sınırlanması ise kitabın zayıf yönünü oluşturmuştur. Say, kitap içerisinde çeşitli yerlerde indeks kullanmıştır. Ancak kitap içerisinde herhangi bir atıf kullanılmamıştır. Say, daha ziyade kendi görüşlerinden bahsetmiştir. Kitap daha çok olgusal olarak yazılmış olsa da, zaman zaman okuyucuya teorik bağlam da gösterilmiştir. Sorulan sorulara daha çok betimsel olarak yaklaşan Say, örneklerle tezlerini desteklemiş ve detaylandırmıştır.

İçerik itibari ile Say, ekonomiye çok temelden bakarak üretimin ne olduğunu ve nasıl olması gerektiğini açıklamıştır. Üretim için gerekli olan ve üretim sonrasında da ortaya çıkan sermaye ve değerlerin nasıl kullanılması gerektiğini tüketim üzerinden anlatmış ve en sonunda işin içerisine devlet otoritesini de katarak vergiler, borçlar ve piyasalar ile üretim ve tüketim dengesini harmanlayarak bu kitabı yazmıştır. Tüm bu dengelerin yönetilmesinin önemini farkında olan Say, üretim-tüketim-işletme-devlet-vb. arasındaki dengeyi de dikkatle incelemiş ve aktarmıştır.

'Politik Ekonomi' disiplini için temel eserlerden biri olduğu düşünülen bu kitap, bu alanın da doğal olarak ilk eserlerinden biri olmuştur. Say bu kitapta, 'olması gereken' üretim ve tüketim dengesini, faiz ve borç ilişkisini düzenleyici bir bakış açısıyla dile getirmiştir. Say, yaşadığı dönemin (Sanayi Devrimi sonrası ve Fransız Devrimi içerisi) politik, sosyal, ve ekonomik koşullarından etkilenmiş, liberal düşünce akımının önde gelen yazarlarından John Locke ve Adam Smith'e hayli yakınlık duymuştur.

Jean-Baptiste Say, etkilendiği düşünürlere paralel olarak özel üretimi desteklemiş ve girişimci bir sınıftan bahsetmiştir. Özel anlamda daha fazla değer yaratma ve zenginleşme üzerinde hayli durmuştur. Girişimcilik, bilimsel yönetim anlayışından itibaren literatürde ele alınan ve incelenen bir kavramdır. Girişimcilik ile ilgili ilk incelemeler Henri Fayol'da görülmektedir. Fayol'un yönetim ilkeleri arasında, teşebbüs fikriyle çalışanların ve yöneticilerin girişimci ruhlarından beslenen yönetim anlayışı önemli bir yer tutmuştur. (Parker ve Ritson, 2005). Girişimciliğin sadece iş kurma olarak algılanmaması, çalışanlar arasında da olması gereken bir fonksiyon olarak düşünülmesi gerektiği vurgulanmıştır (Fels, 2000). Bu düşünce, ilerleyen yüzyıllardaki Kaizen fikriyle benzerdir. Kaizen'de temel düşünce, bir işi en iyi bilen o işi yapan kişi olduğu düşüncesi mevcuttur ve işletmenin gelişimi için çalışanların geri bildirim ve girişimciliği hayli kritiktir (Imai, 1997). Günümüzde birçok şirket, çalışanlardan işle alakalı geri bildirimler ve tavsiye alma programları işletmektedir. Jean-Baptiste Say de giri-

şimcilikle ilgili düşünceleriyle, klasik yönetim anlayışının bu noktasıyla keşişmektedir. Bu durum, Say'ın yazdığı bu kitabın sadece politik ekonomi alanı ile ilgili olmadığını, yönetimin de girişimcilik alanı ile yakından alakalı olduğu sonucunu kanıtlar niteliktedir.

Genel olarak yazar, yaşadığı dönem ve kitap hakkındaki objektif değerlendirmeler verildikten sonra, bir sonraki bölümde Politik Ekonomi İlmihali kitabının içeriğinin değerlendirilmesine geçilecektir.

SONUÇ

Hemen her alanda olduğu gibi, yönetim alanı da kümülatif olarak gelişmiştir. Öncelikle yönetim alanının ilişkili olduğu birçok disiplinden bahsetmek gerekmektedir. Ekonomi, siyaset, psikoloji, sosyoloji vb. bilim dalları ve disiplinler; yönetim ile doğrudan veya dolaylı bir ilişki içerisinde olabilmektedir. İnsanların bir arada yaşamalarına paralel olarak gelişen yönetim düşüncesi, özellikle sanayi devriminden sonra işletme alanında daha sık görülmeye başlamıştır.

Jean-Baptiste Say, tam olarak bu kültürel ve ekonomik dönüşümün içerisinde yer almıştır. Sanayi Devrimi'nden sonra meydana gelen değişim paralel olarak, Fransız İhtilali'ni de bizzat görmüş ve içerisinde bulunmuştur. Tüm bu olaylar onun pratik gözlemlerini, teorik alt yapı ile birleştirmesinin önünü açmıştır. Evvelce de değinildiği gibi Politik Ekonomi İlmihali kitabı, politik ekonomi alanının öncü kitaplarından biri olarak kabul edilse de, yönetim ile de ilişkilendirilmiştir. Bu noktadan sonra kitap, öznel görüşler ve nesnel bilgiler ile harmanlanarak incelenecektir.

Herhangi bir alanda spesifik bir konu incelenirken, belirli ön kabuller ve sınırlılıklardan söz edilebilir. Burada üzerinde durulacak ilk husus, Jean-Baptiste Say'ın (aslında dönemindeki diğer yazarlara da benzer şekilde) belirli bir varlık sahibi olduğu gerçeğidir. Ailesinin sahip olduğu varlık ve doğup büyüdüğü şehrin ekonomik yapısı göz önüne alındığında Say, ekonomik, politik ve yönetim kavramlarına çok uzak bir kişi olmamıştır. Onun en büyük avantajlarından biri, iyi bir eğitim almış olmasıdır. Öyle ki, İngilizce öğrenip çeşitli düşünürleri okumuş, hatta Adam Smith'in Ulusların Zenginliği isimli kitabını Fransızca'ya çevirmiştir. Burada Say'ın liberal düşünceden etkilendiğini söylemek mümkündür. Say, Brandley'e göre Fransa'da laissez-faire grubunun lideri olmuştur (Brandley, 2014). Tüm bu durumlar Say'ın olaylara daha geniş bir perspektiften yaklaşarak düşünmesini sağlamış olabilir. Ancak bir çalışmanın olgunlaşması, zamandan bağımsız bir şey değildir. Toplu dönüşmelerin bu kadar hızlı ve çok olduğu yıllarda objektif olarak etkin ve verimli bir düşünceye varabilmek oldukça güçtür. Say da bu durumun etkisinde kalmıştır.

Say'ın birçok önemli yayını bulunmaktadır, ancak onu asıl ününe kavuşturan kitap, Politik Ekonomi İlmihali olmuştur. Bu kitap, evvelce de belirtildiği gibi soru-cevap şeklinde ilerlemektedir. Bu sorular tam olarak konunun ne

olduğunu detaylıca anlamak isteyen bir kişi tarafından sorulduğu izlenimini vermektedir. Say, her konuyu çeşitli örneklerle destekleyerek, sıkılmadan ve sıkmadan aktarmaktadır. Kitap, para ve üretim temalı başlasa da, Say asıl olarak ‘değer’ üzerinde durmaktadır. Ona göre değer, faydası olan ancak doğadan doğrudan elde edilemeyen şeylerdir. Bu bakış açısı günün koşullarına göre değerlendirildiğinde farklı, şimdilerde farklı yorumlanabilir. Örneğin Say, su kullanımı için faydadan bahsetmiş ancak suyu değer olarak görmemiştir (Say, 1803). Çağın koşullarına göre açıklamalar değişkenlik göstermiştir. Su, günümüzde kolay ulaşılabılır ve değersiz bir nesne değildir. Dünyanın çeşitli coğrafyalarında su krizi yaşanmakta, uluslararası kuruluşlar da bu krizden tüm dünyanın etkilenmemesi için politika ve eylemler geliştirmektedir.

Say, üretimi 3 temel başlıkta toplamıştır. İlk olarak tarım ve hayvancılıktan bahsetmiş, ikinci olarak imalat sanayisine değinmiş ve üçüncü olarak da ticaret demiştir. Bu sınıflandırmadan Say’ın üretim olarak kabul ettiği anlayışı, yine onun tabiriyle ‘değer yaratma’ olarak düşünmek çok zor değildir. Kısaca, üretimi parasal bir değerle ifade ettiği söylenebilir. Zira ticareti mutlak bir üretim sınıfına eklemiştir. Burada Tayşir’in kitabında kullandığı bir alıntıdan yararlanılabilir; Jean-Jacques Rousseau: “Tanımlar eğer kelimelerden inşa edilmiyor olsalardı son derece faydalı olabilirlerdi!” (Tayşir, 2019). Üretim kavramı, değer üretmek olarak kullanılabilir. Para da bir değerdir ancak her üretim, para üretimi gibi kullanılmamaktadır. Buradan yola çıkarak Say’ın ticareti üretim olarak kullanması, aslında teorik bir tartışma yaratabilir. Kitabın sloganı olan ‘Her arz kendi talebini yaratır’ cümlesi, piyasadaki bir malın, kendi üretim değerine eşit bir talebi olacağını iddia etmiştir (Say, 1803). Bir işletmede üretilen ürünlerin şüphesiz piyasada bir maddi karşılığı vardır. Bugün bu değer parayla ifade edilmektedir. Say’e göre sermaye ve zenginlik parayla birlikte bilgi ve tecrübe olabildiği gibi, değer de bugün farklı şekillerde düşünülebilir. Bir işletmenin ürettiği tek değer parasal bir karşılıkla ifadesini bulmayabilir. İşletmelerin artık ciddiyetle yaklaştıkları adil, şeffaf, hesap verebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, toplumsal cinsiyet gibi birçok konu, yine işletmelerin bir değeri olarak düşünülmelidir. Bu değer, üretimden ziyade süreçlerin çıktısı olabildiği gibi, üretimin de bir çıktısı olabilir. Say’ın de yönetim düşüncesi anlamındaki girişimcilik vurgusu, bugün artık sosyal girişimcilik kavramına genişlemiş ve bir üretimle hem parasal hem diğer toplumsal faydaları oluşturabilecek değerler haline gelmiştir.

Say, tüm bunlara ek olarak girişimci sınıfını destekler niteliktedir. Bunu bir ideolojik sınıflandırmadan ziyade, daha yumuşak bir algı ile anlatmaktadır. Kamu tüketimi, kamu borçları, vergiler gibi konuların üzerinde dururken, kamu üretiminden ziyade kamu varlığını bireyler için kullanılacak ve gereksinimleri giderecek değerler olarak ele almıştır. Şüphesiz bu yaklaşım, iki ideolojik görüş ile birbirinden keskin bir şekilde ayrılmaktadır; Liberalizm ve

Komünizm. Her iki bakış açısıyla da Say’ın görüşleri pozitif ve negatif anlamlarda eleştirilebilir. Ancak temelde birkaç nokta üzerinde durmak gerekmektedir. Klasik iktisat tartışmalarının temelinde yer alan emek-değer kavramları, Say tarafından da ele alınmış ve değerın ortaya çıkış nedeninin emek olmadığı öne sürmüştür (Kazgan, 1997). Ona göre değerın oluşmasında emek, sermaye ve toprak benzer derecede kritiktir. Bu noktada klasik Marksistlerden hayli ayrılmıştır.

Henüz profesyonel bir yönetim anlayışının gelişmediği bir dönemin temsilcisi olan Say, yönetimi temel prensipler üzerinden ele almış; üretim araçlarının ve sermayenin kontrolü şeklinde açıklamıştır. İlerleyen yıllarda “mekanik örgüt” olarak açıklanan yönetim çalışmaları, Say’ın temel prensipleriyle benzerlikler göstermektedir. Say, yaşadığı dönem itibarıyla herhangi bir yönetici sınıftan bahsetmemiş, yönetimi “ekonomik yönetim” şeklinde düşünmüştür. Tüm bu dengelerin içerisinde Say yasası olarak kabul edilen ve Say’ın görüşlerini özetleyen, adeta sloganlaşan bir cümle mevcuttur: “Her arz kendi talebini yaratır” (Say, 1803). Say’e göre bireylerin zenginliği, toplumun ve devletin zenginliğini oluşturur (Say, 1803).

Say, Politik Ekonomi disiplininin öncü isimlerindedir. Uluslararası alanda Say ile ilgili birçok çalışma mevcuttur (Sechrest, 1999; Hazlitt, 1960; Palmer, 1997). Türkiye’de doğrudan Say ile ilgili pek nadir araştırma mevcuttur (Özgül, 1987). Bu araştırma daha ziyade Say’ın temel yaklaşımlarını içermektedir. Jean-Baptiste Say ile alakalı, özellikle politik ekonomi içerisinde çeşitli araştırmalar yapılabilir. Kamu maliyesi, Say’ın bakış açısı ile incelenebilir bir çalışma alanıdır.

Etik: Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir etik sorun bulunmamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics: There are no ethical issues with the publication of this manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Fells, M. J. (2000). Fayol stands the test of time. *Journal of Management History*, 6(8), 345–360. [CrossRef]
- Hazlitt, H. (1960). Say’s law. In H. Hazlitt. *The critics of Key-*

- nesian economics*. University Press of America.
- Imai, M. (1997). *Kaizen* (3rd ed.). Kalder Yayınları. [Turkish]
- Kazgan, G. (1997). *İktisadi düşünce veya politik iktisadın evrimi*. Remzi Kitabevi. [Turkish]
- McConnell, J. W. (1949). *Büyük iktisatçıların temel doktrinleri* (H. Çalika, Translation Ed.). İsmail Akgün Matbaası. [Turkish]
- Özgüven, A. (1987). Jean Baptiste Say. İstanbul Üniversitesi *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43, 39–44. [Turkish]
- Palmer, R. R. (1997). *J.-B. Say: An economist in troubled times*. Princeton University Press.
- Parker, L. D., & Ritson, P. A. (2005). Revisiting Fayol: Anticipating contemporary management. *British Journal of Management*, 16(3), 175–194. [CrossRef]
- Say, J. B. (1803). *Politik ekonominin ilmihali* (F. Akhan, Translation Ed.). Liberus Yayınevi. [Turkish]
- Sechrest, L. (1999). Jean-Baptiste Say: Neglected champion of laissez-faire. In R. G. Holcombe (Ed.), *15 great Austrian economists*. Ludwig von Mises Institute.
- Tayşir, E. A. (2019). *Bu tez nasıl bitecek? Lisansüstü öğrencileri için araştırma kılavuzu*. İletişim Yayınları. [Turkish]